

ผลการดำเนินงาน โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ปีงบประมาณ 2565

กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข

บทสรุปผู้บริหาร

การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนที่เป็นกลุ่มเปราะบางอาศัยในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ให้ได้รับโอกาสการเข้าถึงน้ำสะอาด ปริมาณเพียงพอ ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 6) และมีความปลอดภัย จากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่องเป็นแหล่งต้นน้ำจึงเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของประเทศ ซึ่งยังพบปัญหา การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างไม่ถูกต้องสูง โดยที่การอาศัยอยู่และทำกินต้องอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืนไม่ทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย เป็นประเด็นที่โลกให้ความสนใจในเรื่องการส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในระยะยาว สนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถภายใต้แผนโครงการ “รักษาน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน” กระทรวงสาธารณสุขได้รับพระราชเสาวนีย์และนำมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดสรร งบประมาณสนับสนุนให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 7 จังหวัด ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย น่าน พิชญ์โลก อุตรดิตถ์ และเลย ดำเนินการในพื้นที่โครงการลุ่มน้ำละ 50,000 บาท มีการ ดำเนินงานตามแผนงานและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แก่ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาศักยภาพด้านการจัดการคุณภาพน้ำ การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคอย่างง่ายให้แก่ภาคีเครือข่าย ภาคประชาชน อสม. แก่นนำชุมชน จำนวน 674 คน อบรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัยและการป้องกันตนเอง รวมถึง การเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจากการใช้สารเคมี จำนวน 205 คน ซึ่งผลการตรวจพบกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ มีภาวะ ระดับเสี่ยง ร้อยละ 49 ระดับไม่ปลอดภัย ร้อยละ 14 ในด้านปฏิบัติการจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชนด้วยการตรวจ เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย (อ 11) และการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,946 ตัวอย่าง พบว่าคุณภาพน้ำดื่มของประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ผ่านมาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 81.28 และผ่านมาตรฐานเพียง ร้อยละ 18.72 ปัญหาคุณภาพน้ำสำคัญที่ไม่ผ่าน คือ ด้านชีวภาพ พบการปนเปื้อนของโคลิฟอร์มแบคทีเรีย และ *E.coli* ตามมาด้วยด้านกายภาพ ได้แก่ สี ความขุ่น ค่าความเป็นกรด-ด่าง การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในชุมชน ได้แก่ จัด กิจกรรมสร้างแหล่งต้นน้ำ การเก็บกักน้ำ ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการตักน้ำฝน โดยได้มีนวัตกรรมการปรับปรุงคุณภาพน้ำ บริโภคโดยจัดทำระบบประปาหมู่บ้าน (งาน R2R) เพื่อการแก้ไข/ปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน สำหรับการเฝ้า ระวังสารเคมีทางการเกษตรตกค้างในเลือดของเกษตรกร ได้คัดกรองประชาชนกลุ่มเสี่ยง จำนวน 2,582 คน กระทรวง สาธารณสุขได้สนับสนุนเครื่องมือและชุดทดสอบสำหรับประชาชน ได้แก่ ชารางจืด เพื่อลดสารพิษในร่างกาย และเบคกิ้งโซดาในการล้างผักและผลไม้เพื่อลดสารพิษที่ปนมากับผักและผลไม้ ชุดอุปกรณ์ในการตรวจเอ็นไขมีโคลีนเอ สเตอร์เลสในเลือดเกษตรกร ชุดทดสอบการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรียในน้ำ (อ 11) เพื่อการเฝ้าระวังโดยภาค ประชาชน นอกจากนี้ ได้มีการนิเทศติดตาม และจัดทำฐานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคของพื้นที่

จากการดำเนินงานดังกล่าวยังพบปัญหาอุปสรรคด้านการเข้าถึงเพื่อการพัฒนา ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่ ห่างไกล ทุกข์กันดาร สูงชัน แหล่งน้ำใช้ของชุมชนเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ บางแห่งไม่มีการปรับปรุงคุณภาพ จึงเป็น ความเสี่ยงต่อสุขภาพประชาชน งบประมาณการดำเนินงานที่มีจำกัด ประกอบกับมีสถานการณ์การระบาดของ โรคโควิด 19 จึงทำให้การปฏิบัติงานต้องเลื่อนออกไป ในส่วนของการสนับสนุนเพื่อพัฒนางาน พบว่า การให้ ชุดทดสอบสุขภาพอาหารและน้ำภาคสนาม เป็นเครื่องมือสำหรับประชาชนใช้เฝ้าระวังความปลอดภัยด้วย ตนเองได้เบื้องต้น เพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วมีความสำคัญ การส่งเสริมให้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการ คุณภาพน้ำบริโภค การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคอย่างสม่ำเสมอ และการจัดกลุ่มเกษตรกรเพื่อการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัยเป็นมาตรการที่ได้จากการดำเนินงาน

คำนำ

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มเปราะบางที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร ให้เข้าถึงปัจจัยขั้นพื้นฐาน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีพออยู่พอกิน และมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน นับเป็นงานท้าทายที่ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน เป็นโครงการหนึ่งในโครงการพระราชดำริหลายโครงการของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติและสภาพป่าต้นน้ำลำธาร พื้นที่ต้นน้ำของกลุ่มน้ำต่าง ๆ ให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการในด้านส่งเสริมสุขภาพประชาชนควบคู่ไปกับการพัฒนางานอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการที่มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภค การเฝ้าระวังสุขภาพของประชาชนจากความเสี่ยงของการปนเปื้อนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเลือด ที่สำคัญการติดอาวุธหรือการให้ความรู้แก่ประชาชน อสม. แกนนำชุมชน ในรูปแบบการอบรม ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ หรือการให้คำแนะนำที่ถูกต้อง เพื่อชี้ให้เห็นสถานการณ์ สภาพปัญหา เกิดความตระหนัก และร่วมมือในการคิดหามาตรการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มิใช่เพื่อให้มีหลักประกันเพียงคำว่าประชาชนในพื้นที่มีน้ำบริโภคที่สะอาด ปลอดภัย ปริมาณเพียงพอ มีสุขอนามัยที่ดี ลดความเสี่ยงจากโรคที่เกิดจากอาหารและน้ำเป็นสื่อ หรือจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้ไม่ถูกวิธี แต่ความเสี่ยงเหล่านั้นยังส่งผลกระทบถึงประชาชนผู้บริโภคที่อยู่ท้ายน้ำได้รับผลิตผลทางการเกษตรที่ดี และแหล่งน้ำดิบที่มีคุณภาพจากแหล่งต้นน้ำของประเทศด้วย ซึ่งจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานสาธารณสุข 7 จังหวัด และกรมอนามัย จึงได้ดำเนินงานโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินมาอย่างต่อเนื่อง โดยจะพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ตุลาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	1
คำนำ	2
สารบัญ	3
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	4
วัตถุประสงค์	5
ผลการดำเนินงาน	5
สรุปข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน (ภาพรวม)	39
คณะผู้จัดทำ	40

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พื้นที่โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” เป็นแหล่งต้นน้ำ ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด 11 กลุ่มน้ำ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน 4 กลุ่มน้ำ จังหวัดเชียงใหม่ 2 กลุ่มน้ำ จังหวัดเชียงราย น่าน พิจิตรโลก อุดรดิตถ์ และเลย จังหวัดละ 1 กลุ่มน้ำ รวมหมู่บ้านเป้าหมายดำเนินการ 129 หมู่บ้าน ใน 10 อำเภอ ครอบคลุมทั้งสิ้น 2,874.37 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นแหล่งเกษตรกรรมผลิตอาหารเลี้ยงคนไทยทั้งประเทศแหล่งใหญ่แหล่งหนึ่ง รวมถึงเพื่อให้อุตสาหกรรมกับการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็น “ครัวของโลก” การผลิตผลผลิตทางการเกษตรจึงมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจำนวนมาก เพื่อให้ผลผลิตได้ปริมาณ และคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ ส่งผลให้สารเคมีที่เกษตรกรใช้ ทั้งใช้อย่างถูกต้อง ใช้มากเกินไปจนเกินจำเป็น และมีการใช้อย่างไม่มีการป้องกันตัวเอง เสี่ยงต่อการปนเปื้อน สารเคมีเข้าสู่ร่างกายของเกษตรกรและประชาชนในพื้นที่ รวมถึงคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภคไม่ผ่านมาตรฐาน ซึ่งการเป็นพื้นที่แหล่งต้นน้ำ ประชาชนมีการใช้แหล่งน้ำอิงธรรมชาติ เช่น ประปาภูเขาเป็นแหล่งน้ำหลักในการอุปโภคบริโภค บางส่วนใช้ประปาบาดาล และน้ำฝน เนื่องจากการเข้าถึงน้ำประปาไม่ครอบคลุมทุกชุมชน โดยแหล่งน้ำเหล่านั้นอาจไม่มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำหรือปรับปรุงเพียงเล็กน้อย หรือไม่มีการดูแลบำรุงรักษาระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำที่เพียงพอ ไม่ถูกสุขลักษณะ ส่งผลให้น้ำบริโภคมีคุณภาพไม่เหมาะสมสำหรับการดื่ม และน้ำเหล่านั้นมักประสบปัญหาคุณภาพน้ำ มีปัญหาการปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์ ได้แก่ โคลิฟอร์มแบคทีเรีย และ *E.coli* ซึ่งเป็นจุลินทรีย์ดัชนีบ่งบอกถึงความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนเชื้อก่อโรค สิ่งสกปรกจากสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคในปัจจุบันของประชาชนในพื้นที่โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในปี 2565 กระทรวงสาธารณสุขได้สำรวจข้อมูลคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ พบไม่ผ่านมาตรฐานร้อยละ 81.28 ซึ่งไม่ผ่านมาตรฐานเพิ่มจากการสำรวจเมื่อปี 2563 - 2564 ที่ไม่ผ่านมาตรฐาน ร้อยละ 50.22 และ 69.19 ตามลำดับ ในส่วนของการตรวจปริมาณเอนไซม์โคลิเนสเตอเรสในเลือดของเกษตรกรและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสัมพันธ์กับการตกค้างของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในร่างกาย พบว่ายังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ ผลตรวจเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ มีภาวะระดับเสี่ยง ร้อยละ 49 ระดับไม่ปลอดภัย ร้อยละ 14 และส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการ

กระทรวงสาธารณสุข ในฐานะหน่วยงานร่วมสนองพระราชเสาวนีย์ โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการน้ำสะอาดเพื่อการบริโภค สุขอนามัยของประชาชน โดยรับผิดชอบในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพคุณภาพชีวิต และการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้จัดทำแผนงานโครงการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคภายใต้โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการปรับปรุงคุณภาพน้ำที่ใช้บริโภคด้วยวิธีการง่ายๆ ไม่ยุ่งยาก สามารถดำเนินการภายในชุมชนเองจึงเป็นช่องทางหนึ่งในการช่วยลดปัญหาสุขภาพจากน้ำบริโภคที่ไม่สะอาด รวมถึงเป็นการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่ป่า การป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร การลดการใช้สารเคมีหรือการปรับเปลี่ยนวิธีการควบคุมป้องกันแมลงศัตรูพืช เพื่อเป็นการป้องกันและลดการเจ็บป่วย ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวม และมีกรมอนามัย โดยสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ เป็นหน่วยงานติดตาม ประสาน รวบรวมผลการดำเนินงาน วิเคราะห์และสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อรายงานต่อที่ประชุมคณะกรรมการโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” โดยประยุกต์ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”

วัตถุประสงค์

โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติและสภาพป่าต้นน้ำลำธาร และขยายผลแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต้นน้ำของกลุ่มน้ำต่าง ๆ ให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อให้ประชาชนอาศัยในพื้นที่โครงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วยการเข้าถึงน้ำสะอาด ปริมาณเพียงพอ มีความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการมีองค์ความรู้ในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา และเลือกแนวทางในดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

ผลการดำเนินงาน

กระทรวงสาธารณสุขดำเนินงานตามแผนงานโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของโครงการ ได้แก่ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพหลายหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดการคุณภาพน้ำ การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคอย่างง่าย การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัยและการป้องกันตนเอง รวมถึงการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจากการใช้สารเคมีให้แก่ภาคีเครือข่าย ภาคประชาชน อสม. แกนนำชุมชน ในด้านปฏิบัติการมีหลายประเด็นงาน ได้แก่ การจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชนด้วยการตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย (อ 11) การส่งตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำทางห้องปฏิบัติการ การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในชุมชน ได้แก่ จัดกิจกรรมสร้างแหล่งต้นน้ำ การเก็บกักน้ำ ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการกักเก็บและเติมน้ำฝน และการตรวจเฝ้าระวังสารเคมีทางการเกษตรตกค้างในเลือดของเกษตรกร นอกจากนี้ได้มีการสนับสนุนสมุนไพร เครื่องมือและชุดทดสอบสำหรับประชาชน เพื่อการตรวจสอบสถานการณ์ความเสี่ยง และการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองอย่างง่าย มีการนิเทศติดตามขับเคลื่อนการดำเนินงาน และจัดทำฐานข้อมูลสถานการณ์ของพื้นที่รายละเอียดผลการดำเนินงานแยกรายกลุ่มน้ำและรายจังหวัด ดังนี้

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

โครงการหลัก การเฝ้าระวังสุขภาพของเกษตรกรในพื้นที่สูง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างพอเพียงและมีความสมดุลกับสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนมีเครือข่ายการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม ภายใต้การสนับสนุนของรัฐและองค์กรในท้องถิ่น

3. เพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพป่าต้นน้ำลำธาร ให้สามารถเกิดประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

พื้นที่ดำเนินงาน 4 กลุ่มน้ำ ดังนี้

1. ประชาชน ชุมชนและสถานศึกษาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กลุ่มน้ำ 4 อำเภอ ได้แก่
 - 1.1 พื้นที่กลุ่มน้ำของ อำเภอปางมะผ้า
 - 1.2 พื้นที่กลุ่มน้ำปาย และพื้นที่กลุ่มน้ำสะงา อำเภอเมือง
 - 1.3 พื้นที่กลุ่มน้ำแม่สะมาด-ห้วยหมากกลาง อำเภอเมือง และ อำเภอขุนยวม
 - 1.4 พื้นที่กลุ่มน้ำปิงน้อย อำเภอแม่ลาน้อย
2. หน่วยบริการสาธารณสุข จำนวน 9 แห่ง ได้แก่
 - 2.1 รพ.สต. นาปู่ป้อม รพ.สต.แม่ละนา และ รพ.สต.ถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า
 - 2.2 รพ.สต.ห้วยหมากกลาง รพ.สต.ผาบ่อง รพ.สต.หมอกจำแป่ และ รพ.สต.นาป่าแปก อำเภอเมือง
 - 2.3 รพ.สต. แม่สุริน และ รพ.สต.ปางตอง อำเภอขุนยวม

งบประมาณ 200,000 บาท (สองแสนบาทถ้วน)

ระยะเวลาดำเนินการ มกราคม ถึง กันยายน 2565

กิจกรรม และผลการดำเนินงาน

1. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย 4 อำเภอ โดยจัดซื้อชุดทดสอบการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (อ 11) จำนวน 1,500 ชุด ดำเนินการตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำด้วยชุดตรวจอย่างง่าย ในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 4 อำเภอ ได้จำนวนทั้งสิ้น 1,305 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87

2. เฝ้าระวังด้านสุขภาพของประชาชนที่มีอาชีพทำการเกษตร ตรวจสอบสารเคมีตกค้างในเลือดของเกษตรกร โดยจัดหาชุดตรวจเลือดเพื่อคัดกรองหาสารเคมีทางการเกษตรที่ตกค้างในร่างกาย (ชุดทดสอบโคลีนเอสเตอเรสในเลือดพร้อมอุปกรณ์) จำนวน 10 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ทำการเจาะเลือดในกลุ่มเป้าหมาย ได้ทั้งสิ้น 1,932 คน คิดเป็นร้อยละ 96.6 ของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. พัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่าย เช่น อสม. แกนนำชุมชน นักเรียนแกนนำ ครู จำนวน 40 คน/อำเภอ รวม 160 คน ดำเนินการได้ 157 คน คิดเป็นร้อยละ 98.12 เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน การตรวจคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย เป็นต้น

4. ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการดื่มน้ำฝน และน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยการสาธิตวิธีปรับปรุงคุณภาพน้ำโดยใช้เครื่องกรองน้ำ เพื่อให้มีน้ำสะอาดไว้ดื่มในครัวเรือน 160 ครัวเรือน มีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วม จำนวน 164 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 102.5 กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ และสามารถปรับปรุงคุณภาพน้ำจากเครื่องกรองน้ำไว้ใช้ในครัวเรือน และสามารถถ่ายทอดสู่ชุมชนได้

5. จัดทำฐานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน 7 อำเภอ ดำเนินการได้ 4 อำเภอ อีก 3 อำเภอ อยู่ระหว่างดำเนินการรวบรวมข้อมูล

6. นิเทศติดตามการดำเนินงานของพื้นที่โครงการ 2 ครั้ง/อำเภอ ผลการดำเนินงานนิเทศ ติดตามในพื้นที่เป้าหมาย ในบางแห่งไม่สามารถได้ครบตามจำนวนครั้งที่กำหนด เนื่องจากภาระงาน และการคมนาคมบางแห่งไม่สามารถไปได้

รูปประกอบกิจกรรม

รูปภาพที่ 1 การอบรมให้ความรู้ และการตรวจคุณภาพน้ำ

รูปภาพที่ 2 การตรวจหาสารเคมีในเลือดในกลุ่มเป้าหมาย

รูปภาพที่ 3 การนิเทศ ติดตามการดำเนินงานในพื้นที่

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

โครงการหลัก โครงการเฝ้าระวัง ป้องกันคุณภาพน้ำบริโภคและการตรวจหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2565

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ชุมชนลุ่มแม่น้ำหาด อำเภออมก๋อย และลุ่มแม่น้ำปิง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ชุมชนลุ่มแม่น้ำหาด อำเภออมก๋อย และลุ่มน้ำปิงน้อย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเฝ้าระวังระดับสารเคมีตกค้างในเลือดของเกษตรกรและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรและพฤติกรรมบริโภคที่ปลอดภัย

พื้นที่ดำเนินงาน 2 ลุ่มน้ำ ได้แก่

1. ลุ่มน้ำแม่หาด อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
2. ลุ่มน้ำปิงน้อย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

งบประมาณ 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน)

ระยะเวลาดำเนินการ กุมภาพันธ์ - กันยายน 2565

กิจกรรม

1. อบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำแม่หาด และลุ่มน้ำปิงน้อย จังหวัดเชียงใหม่

ลุ่มน้ำแม่หาด 6 หมู่บ้าน คือ บ้านแม่ระอาโน, บ้านลู่กูดู, บ้านจกปก, บ้านแม่ระอานอก, บ้านสบหาด และบ้านห้วยไก่อ่า ภาคีเครือข่าย จำนวน 25 คน

ลุ่มน้ำปิงน้อย 3 หมู่บ้าน คือ บ้านบอเต, บ้านแม่แฮใต้ และบ้านเซโตชา ภาคีเครือข่าย จำนวน 20 คน

ดำเนินการในเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565

รูปภาพที่ 4 การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายภาคประชาชนในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภค

2. การเก็บตัวอย่างน้ำประปาส่งตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่
 กลุ่มน้ำแม่หาด 6 หมู่บ้าน คือ บ้านแม่ระอาโน, บ้านลูกกู๊ด, บ้านจกปก, บ้านแม่ระอานอก, บ้านสบหาด และบ้านห้วย
 ไก่ป่า จำนวน 12 ตัวอย่าง
 กลุ่มน้ำปิงน้อย 3 หมู่บ้าน คือ บ้านบอเด, บ้านแม่แฮใต้ และบ้านเซโดชา จำนวน 6 ตัวอย่าง
 ดำเนินการในเดือนกุมภาพันธ์- มีนาคม 2565

รูปภาพที่ 5 การเก็บตัวอย่างน้ำประปาส่งตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำบริโภคทางห้องปฏิบัติการ

3. การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่โดยการสนับสนุนชุดตรวจสอบโคลิฟอร์มแบคทีเรียในน้ำ (อ.11) ความถี่ ทุก 3, 6, 9 และ 12 เดือน การสุ่มเก็บตัวอย่างน้ำประปาส่งตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่
 กลุ่มน้ำแม่หาด 6 หมู่บ้าน คือ บ้านแม่ระอาโน, บ้านลูกดู, บ้านจกปก, บ้านแม่ระอานอก, บ้านสบหาดและบ้านห้วย
 ไก่ป่า จำนวน 12 ตัวอย่าง

กลุ่มน้ำปิงน้อย 3 หมู่บ้าน คือ บ้านบอเด, บ้านแม่แฮใต้และบ้านเซโดชา จำนวน 6 ตัวอย่าง
 ดำเนินการในเดือนกุมภาพันธ์ - กันยายน 2565

รูปภาพที่ 6 การเก็บตัวอย่างน้ำประปาตรวจคุณภาพ ภาคสนาม

4. การตรวจคัดกรองหาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ตกค้างในร่างกายของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำหาด อำเภอมกนัย และลุ่มแม่น้ำปิง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนลุ่มน้ำละ 50 ตัวอย่าง รวมจำนวน 100 ตัวอย่าง

ลุ่มน้ำแม่หาด 6 หมู่บ้าน คือ บ้านแม่ระอาใน บ้านลู่คู บ้านจกปก บ้านแม่ระอานอก บ้านสบหาด และบ้านห้วยไก่อ่า

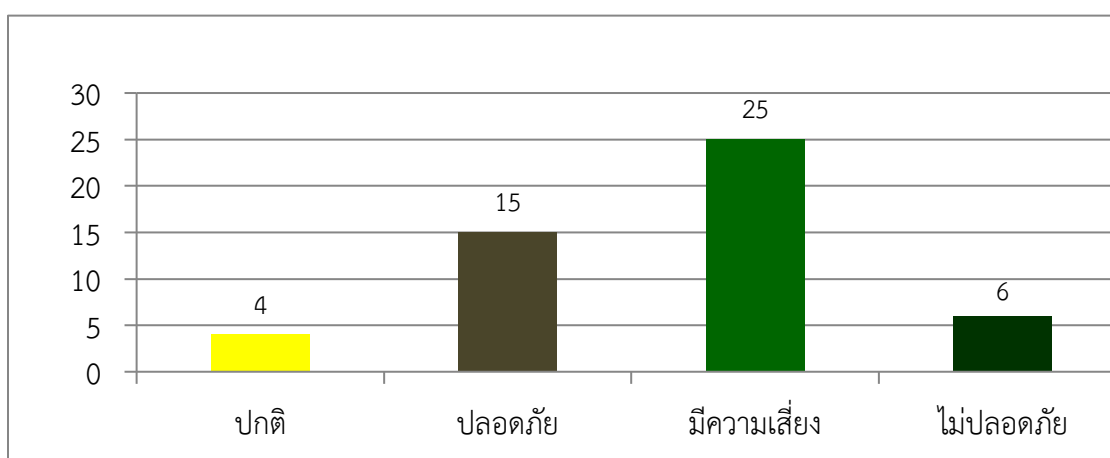
เกษตรกรจำนวน 50 คน

ผู้รับผิดชอบงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านชีแบร ตำบลแม่ตืน อำเภอมกนัยและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่แฮใต้ ตำบลปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ร่วมกันตรวจเลือดเกษตรกรในชุมชนทั้ง 2 ลุ่มน้ำ เพื่อตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ผลการดำเนินงานดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำหาด อำเภอมกนัย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 หมู่บ้าน

ผลตรวจ	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ	4	8.00
ปลอดภัย	15	30.00
มีความเสี่ยง	25	50.00
ไม่ปลอดภัย	6	12.00
รวม	50	100.00

แผนภูมิที่ 1 ผลการตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำหาด อำเภอมกนัย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 หมู่บ้าน

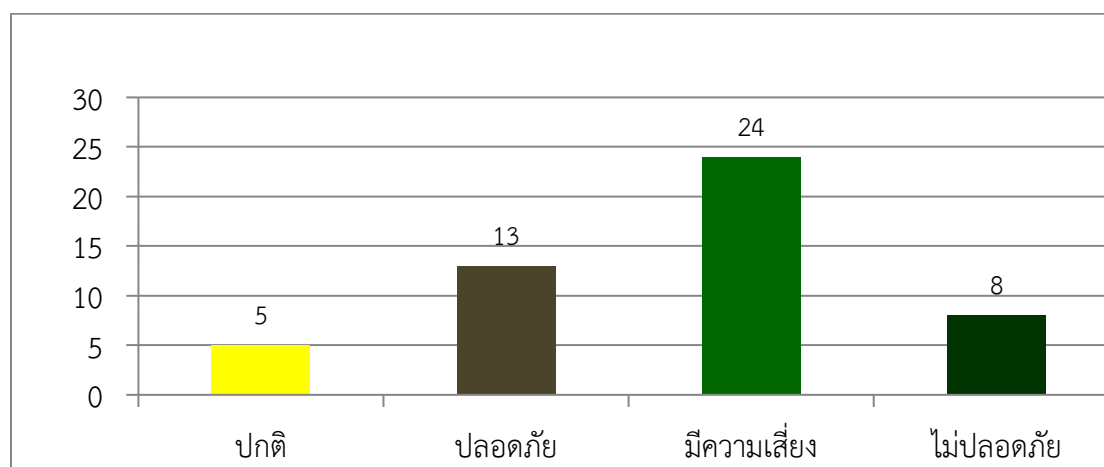

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2565 ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำหาด อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 หมู่บ้าน ได้รับการเจาะเลือดหาเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสทั้งหมด 50 คน อยู่ในระดับปกติ 4 คน ระดับปลอดภัย 15 คน ระดับมีความเสี่ยง 25 คน และระดับไม่ปลอดภัย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00, 30.00, 50.00 และ 12.00 ตามลำดับ พบว่าผลการตรวจเลือดของกลุ่มเกษตรกรเมื่อรวมระดับความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยสูงถึง 31 คน คิดเป็นร้อยละ 62 แสดงว่าประชาชนยังอยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะเกิดการเจ็บป่วยจากการได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสูง

ตารางที่ 2 ผลการตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำปิง อำเภอมะเณจ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 หมู่บ้าน

ผลตรวจ	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ	5	10.00
ปลอดภัย	13	26.00
มีความเสี่ยง	24	48.00
ไม่ปลอดภัย	8	16.00
รวม	50	100.00

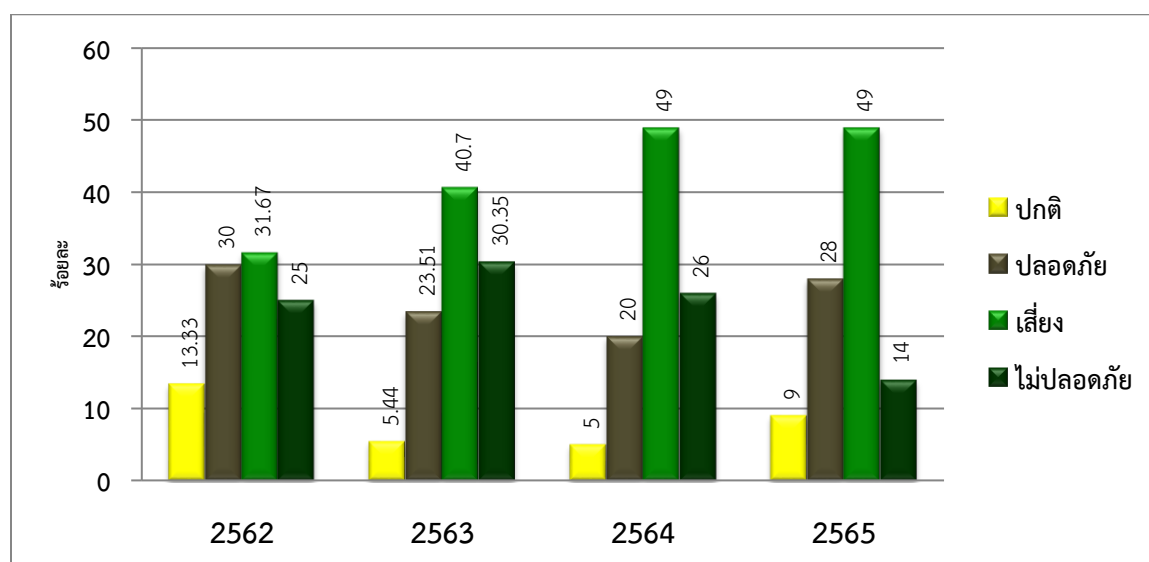
แผนภูมิที่ 2 ผลการตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำปิง อำเภอมะเณจ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 หมู่บ้าน

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2565 ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำปิง อำเภอมะเณจ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้รับการเจาะเลือดหาเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสทั้งหมด 50 คน อยู่ในระดับปกติ 5

คน ระดับปลอดภัย 13 คน ระดับมีความเสี่ยง 24 คน และระดับไม่ปลอดภัย 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00, 26.00, 48.00 และ 16.00 ตามลำดับ พบว่าผลการตรวจเลือดของเกษตรกรเมื่อรวมระดับความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยสูงถึง 32 คน คิดเป็นร้อยละ 64 แสดงว่าประชาชนยังอยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะเกิดการเจ็บป่วยจากการได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสูง

แผนภูมิที่ 3 ผลการตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2562-2564

จากแผนภูมิที่ 3 ผลการตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2565 ในพื้นที่ชุมชนทั้ง 2 กลุ่มน้ำ ได้แก่ กลุ่มแม่น้ำหาดอำเภอมก๋อย และกลุ่มแม่น้ำปิง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 - 2565

ในปี พ.ศ. 2562 อยู่ในระดับเสี่ยงร้อยละ 31.67 รองลงมาระดับปลอดภัยร้อยละ 30 ระดับไม่ปลอดภัยร้อยละ 25 และระดับปกติร้อยละ 13.33 พบว่าระดับไม่ปลอดภัยและระดับเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 56.67

ในปี พ.ศ. 2563 อยู่ในระดับเสี่ยงร้อยละ 40.70 รองลงมาระดับไม่ปลอดภัยร้อยละ 30.35 ระดับปลอดภัยร้อยละ 23.51 และระดับปกติร้อยละ 5.44 พบว่าระดับไม่ปลอดภัยและระดับเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 71.05 เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562

ในปี พ.ศ. 2564 อยู่ในระดับเสี่ยงร้อยละ 49.00 รองลงมาระดับไม่ปลอดภัยร้อยละ 26.00 ระดับปลอดภัยร้อยละ 20.00 และระดับปกติร้อยละ 5.00 พบว่าระดับไม่ปลอดภัยและระดับเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 75.00 เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2563

สำหรับในปี พ.ศ. 2565 อยู่ในระดับเสี่ยงร้อยละ 49.00 รองลงมาระดับปลอดภัยร้อยละ 28.00 ระดับไม่ปลอดภัยร้อยละ 14.00 และระดับปกติร้อยละ 9.00 พบว่าระดับไม่ปลอดภัยและระดับเสี่ยงคิดเป็นร้อยละ 63.00 ลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2564 แสดงว่าประชาชนเริ่มมีความเข้าใจในการปรับพฤติกรรมสุขภาพและมีการป้องกันสารเคมีเข้าสู่ร่างกายดีขึ้น แต่ยังอยู่ในภาวะเสี่ยงที่มีโอกาสเกิดการเจ็บป่วยจากการได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ตลอดเวลา หากยังได้รับสารเคมีดังกล่าวในปริมาณที่มากและใช้เวลานานพอ ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการ

แก้ไขอย่างเร่งด่วน ทั้งประชาชนที่อยู่ในฐานะผู้บริโภคพืชผัก ผลไม้ จะต้องมีการล้างพืชผัก ผลไม้ ที่ถูกต้องด้วย โซเดียมไบคาร์บอเนต (Sodium bicarbonate) สามารถลดสารเคมีได้สูงถึงร้อยละ 80 – 95

รูปภาพที่ 7 การตรวจคัดกรองหาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ตกค้างในร่างกายของเกษตรกร

5. การสร้างเสริมสุขภาพเพื่อเฝ้าระวัง ป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้างในร่างกายแก่เกษตรกรโดยการสนับสนุนสมุนไพรรักษา (รางจืด) ในการสร้างเสริมสุขภาพและเบคกิ้งโซดาเพื่อลดพิษจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ปนเปื้อนมากับผักและผลไม้

ลุ่มน้ำแม่หาด 6 หมู่บ้าน คือ บ้านแม่ระอาโน, บ้านลูกดู, บ้านจกปก, บ้านแม่ระอาโน, บ้านสบหาดและบ้านห้วยไก่อ่ป่า เกษตรกร จำนวน 50 คน

ลุ่มน้ำปิงน้อย 3 หมู่บ้าน คือ บ้านบอเด, บ้านแม่แอใต้และบ้านเซโดชา เกษตรกร จำนวน 50 คน

ดำเนินการในเดือนกุมภาพันธ์ - กันยายน 2565

รูปภาพที่ 8 การสร้างเสริมสุขภาพเพื่อเฝ้าระวัง ป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้างในร่างกายแก่เกษตรกร

ตารางที่ 1 ผลตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำประปาภูเขา ลุ่มน้ำแม่หาด อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

พารามิเตอร์	หน่วย	มาตรฐาน	ต้นท่อ บ้านลุดดู	ปลายท่อ บ้านลุดดู	ต้นท่อ บ้านสบ หาด	ปลายท่อ บ้านสบ หาด	ต้นท่อ บ้านห้วย ป่าไก่อ	ปลายท่อ บ้านห้วย ป่าไก่อ	ต้นท่อ บ้านระอา ใน	ปลายท่อ บ้านระอา ใน	ต้นท่อ บ้าน จกปึก	ปลายท่อ บ้าน จกปึก	ต้นท่อ บ้านระอา นอก	ปลายท่อ บ้านระอา นอก
Colour	Pt-Co	≤15	10	0	20	30	20	20	0	0	20	0	0	0
Turbidity	NTU	≤5	2.37	0.36	7.23	10.28	2.63	51	0	0.42	1.22	1.94	13.78	13.41
pH		6.5-8.5	6.59	6.61	6.42	6.49	6.56	6.63	6.47	6.30	6.69	6.72	6.87	6.77
TDS	mg/l	≤500	9	9	28	29	26	25	15	35	19	13	29	27
Hardness	mg/l	≤300	6	12	18	21	15	18	12	18	15	66	6	21
Sulphate	mg/l	≤250	1.578	1.579	1.927	1.94	1.66	1.656	1.75	1.75	1.698	1.718	1.81	1.54
Chloride	mg/l	≤250	0.62	0.62	0.89	0.89	0.7518	0.75	0.71	0.702	0.65	0.65	0.96	0.914
Nitrate	mg/l	≤50	1.17	1.19	1.13	1.15	1.298	1.188	ND	0.99	ND	0.98	1.98	1.05
Nitrite	mg/l	≤3	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Fluoride	mg/l	≤0.7	0.15	0.15	0.29	0.298	0.245	0.25	0.24	0.228	0.189	0.188	0.62	0.57
Iron	mg/l	≤3	ND	ND	0.038	0.034	0.031	0.028	0.010	0.009	0.013	0.014	0.015	0.029
Manganese	mg/l	≤3	ND	ND	ND	ND	ND	ND	0.001	0.001	0.002	0.002	0.005	0.001
Copper	mg/l	≤1	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Zinc	mg/l	≤3	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Lead	mg/l	≤0.01	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Chromium	mg/l	≤0.05	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Cadmium	mg/l	≤0.003	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Arsenic	mg/l	≤0.01	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Mercury	mg/l	≤0.001	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Coliforms bacteria	MPN/100 ml	<1.1	460	1100	1100	1100	1100	>2400	43	>2400	210	>2400	1100	1100
<i>E.coli</i>	MPN/100 ml	<1.1	9	23	23	23	23	460	9	93	23	1100	23	23

ไม่ผ่านมาตรฐานเกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563

ตารางที่ 2 ผลตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำประปาภูเขา ลุ่มน้ำปิงน้อย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

พารามิเตอร์	หน่วย	มาตรฐาน	ต้นท่อ บ้านบ่อเด	ปลายท่อ บ้านบ่อเด	ต้นท่อ บ้านแม่แอ๊ไ้	ปลายท่อ บ้านแม่แอ๊ไ้	ต้นท่อ บ้านเซโดชา	ปลายท่อ บ้านเซโดชา
Colour	Pt-Co	≤15	10	0	0	0	0	0
Turbidity	NTU	≤5	0	0.2	0	0	0.14	0.22
pH		6.5-8.5	7.69	7.01	7.75	7.67	7.62	7.68
TDS	mg/l	≤500	32	27	14	12	27	11
Hardness	mg/l	≤300	18	21	9	15	33	27
Sulphate	mg/l	≤250	2.42	2.14	2.53	2.49	1.806	1.76
Chloride	mg/l	≤250	1.33	1.07	0.84	0.85	0.98	0.98
Nitrate	mg/l	≤50	1.35	1.25	0.93	ND	1.08	0.91
Nitrite	mg/l	≤3	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Fluoride	mg/l	≤0.7	0.135	0.133	0.136	0.136	0.135	0.14
Iron	mg/l	≤3	ND	ND	ND	ND	0.008	0.011
Manganese	mg/l	≤3	0.001	0.001	ND	ND	ND	ND
Copper	mg/l	≤1	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Zinc	mg/l	≤3	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Lead	mg/l	≤0.01	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Chromium	mg/l	≤0.05	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Cadmium	mg/l	≤0.003	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Arsenic	mg/l	≤0.01	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Mercury	mg/l	≤0.001	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Coliforms bacteria	MPN/100 ml	<1.1	93	1100	9	>2400	93	43
<i>E.coli</i>	MPN/100 ml	<1.1	<1.1	<1.1	<1.1	<1.1	<1.1	<1.1

 ไม่ผ่านมาตรฐานเกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

- ช่วงดำเนินการติดตามปัญหาอุปสรรคเรื่องการระบาดของโรคโควิด - 19 พื้นที่มีการระบาด เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติงานค่อนข้างเยอะ

- คุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ยังพบปัญหาการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย และ *E.coli* ซึ่งบ่งชี้ถึงความเสี่ยงการปนเปื้อนเชื้อก่อโรคในน้ำ และส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนผู้ใช้น้ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรและพฤติกรรมการบริโภคที่ปลอดภัยเป็นกลุ่มตัวอย่างทางสุขภาพได้
2. ควรมีมาตรการปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภคก่อนจ่ายน้ำให้ประชาชนใช้ และมีการสุ่มเฝ้าระวังตรวจสอบคุณภาพน้ำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบสถานการณ์สำหรับการวางแผนมาตรการแก้ไขปัญหา
3. งบประมาณในการดำเนินกิจกรรมค่อนข้างจำกัด

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผนงาน แผนงานพัฒนาด้านสาธารณสุขและเสริมสร้างสุขภาพเชิงรุก

โครงการหลัก โครงการบูรณาการลดการใช้สารเคมีในเกษตรกร และการจัดการคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือนและชุมชน (ภายใต้โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำคำ) พื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง ประจำปีงบประมาณ 2565

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ความรู้กับชุมชน/เกษตรกรเรื่องการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชแบบถูกต้อง สามารถนำทักษะความรู้จากการอบรมไปขยายผลต่อในชุมชนของตนเองได้
2. เพื่อตรวจสอบหาสารพิษแบบเจาะเลือดจากปลายนิ้วในเกษตรกร
3. เพื่อให้ภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐและชุมชน มีส่วนร่วมในการตระหนักถึงพิษภัยจากสารเคมีทางการเกษตร

พื้นที่ดำเนินงาน 1 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำแม่คำ

งบประมาณ 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

ระยะเวลาดำเนินการ เดือนตุลาคม 2564 - กันยายน 2565

กิจกรรม:

1. อบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชแบบถูกต้อง และการเจาะเลือดหาสารพิษจากปลายนิ้ว
2. ตรวจสอบหาสารเคมีในกระแสเลือดจากปลายนิ้วเกษตรกร

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประชากรบ้านโป่งไฮ หมู่ 21 ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งหมด 150 คน (ร้อยละ 100)

ผลการดำเนินงาน

1. ผู้เข้ารับการอบรมชุมชน/เกษตรกรได้รับความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องปลอดภัย จำนวนร้อยละ 90
2. มีเครือข่ายเกษตรกรที่ลดการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช จำนวน 1 กลุ่ม
3. ตรวจสอบหาสารพิษแบบเจาะเลือดจากปลายนิ้วในเกษตรกร
3. ภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐและชุมชน มีส่วนร่วมในการตระหนักถึงพิษภัยจากสารเคมีทางการเกษตร
3. อบรมพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือนและชุมชน ณ ห้องประชุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเลี้ยว ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
4. สุ่มตรวจคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือนและชุมชน ไตรมาสละ 1 ครั้ง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม แกนนำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน จำนวนทั้งหมด 50 คน (ร้อยละ 100)

ผลการดำเนินงาน

1. ผู้เข้าร่วมอบรมชุมชนและแกนนำสุขภาพ มีความรู้เกี่ยวกับการตรวจคุณภาพน้ำ
2. มีการติดตาม และพัฒนาคุณภาพอุปโภค และบริโภค ไตรมาสละ 1 ครั้ง
3. ภาศึเครือข่าย ทั้งภาครัฐและชุมชน ครอบคลุม มีส่วนร่วมในการตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคและมิน้ำบริโภคที่มีคุณภาพ

ปัญหาอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

ปัญหา

เนื่องด้วยสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ระบาด จึงทำให้การจัดอบรมฯ มีขีดจำกัด โดยเฉพาะด้านสถานที่ และอาหารเครื่องดื่ม ต้องปฏิบัติตามมาตรการโควิด-19 จึงมีการจัดกิจกรรมล่าช้าและใช้ระยะเวลาเตรียมการค่อนข้างนานซึ่งไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

แนวทางการแก้ไข

ควรขยายเวลาในการจัดกิจกรรม

โอกาสพัฒนาต่อไป

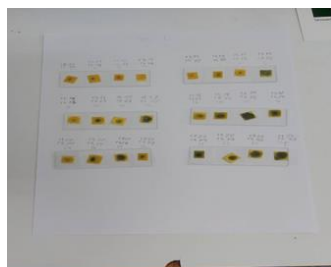
การกำหนดทิศทาง แนวทาง และความต้องการของชุมชน ในการดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ในปี 2566 รวมจัดประชุมประชาคมแต่ละหมู่บ้านภายใต้โครงการลุ่มแม่น้ำคำ เพื่อหาความต้องการของคนในชุมชน เพื่อนำมาจัดเรียงลำดับความสำคัญเพื่อนำมากำหนดทิศทางต่อไป

รูปประกอบกิจกรรม

รูปภาพที่ 9 กิจกรรมอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติการ การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง

รูปภาพที่ 10 กิจกรรมการเจาะเลือดเพื่อตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในกระแสเลือดเกษตรกร

รูปภาพที่ 11 กิจกรรมอบรมพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือนและชุมชน

รูปภาพที่ 12 กิจกรรมสุ่มตรวจคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือนและชุมชน ไตรมาสละ ๑ ครั้ง

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

โครงการหลัก โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน พื้นที่โครงการปักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดน่าน ปีงบประมาณ 2565

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือน และชุมชน พื้นที่รักษน้ำ เพื่อพระแม่ของแผ่นดินจังหวัดน่าน
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพครู แกนนำชุมชน ในการเฝ้าระวังและถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน

พื้นที่ดำเนินงาน 1 **ลุ่มน้ำ ได้แก่** บ้านห้วยลอย หมู่ที่ ๖ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวนทั้งหมด 76 หลังคาเรือน

งบประมาณ 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

ระยะเวลาดำเนินการ เดือนมกราคม - กันยายน 2565

กิจกรรม

1.อบรมให้ความรู้ประชาชน เรื่องพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพที่สะอาด ระบบกรองน้ำ เพื่อใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน การกักเก็บน้ำ การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และแนวทางวิธีการหาแหล่งต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์ เพื่อเพียงพอต่อคนในชุมชน โดยวิทยากรจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ่อเกลือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ ในวันที่ 2 พฤษภาคม 2565 ณ ศาลาประชาคมบ้านห้วยลอย หมู่ที่ ๖ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 50 คน

2. จัดกิจกรรม การสร้างแหล่งต้นน้ำ การพัฒนาปรับปรุงระบบน้ำ เพื่อใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเก็บกักน้ำ การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ เพื่อเพียงพอต่อคนในชุมชนโดยคนในชุมชน

3. พัฒนารูปแบบ/นวัตกรรมการปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภค (งาน R2R) เพื่อการแก้ไข/ปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน โดยจัดทำระบบประปาหมู่บ้าน ด้วยแท่งค้ำน้ำสแตนเลส ขนาด 2,000 ลิตร 1 ใบ และถังพลาสติก ขนาด 2,000 ลิตร 1 ใบ

4. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน ด้วยชุดทดสอบโคลิฟอร์มแบคทีเรียในน้ำ (o11) จำนวน 76 หลังคาเรือน (สนับสนุนโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน)

5. ปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน ด้วยคลอรีนเข้มข้น 2% (อ 32) หรือหยดทิพย์ (สนับสนุนโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน)

6. ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการใช้น้ำฝน โดยการสาธิตการจัดทำถังเก็บน้ำฝนเพื่อใช้กักเก็บน้ำฝนไว้ดื่มในครัวเรือน

7. จัดทำฐานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคในชุมชนบ้านห้วยลอย หมู่ที่ ๖ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

8. ติดตามผลการดำเนินงาน

9. จัดกิจกรรมอบรมสรุปผลและถอดบทเรียนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน พื้นที่โครงการปำรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดน่าน ปีงบประมาณ 2565 ในวันที่ 4 สิงหาคม 2565 ณ สุขศาลาร่วมใจบ้านห้วยลอย หมู่ที่ ๖ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 50 คน

ผลการดำเนินงาน

1. ประชาชน จำนวน 76 หลังคาเรือน ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการน้ำ การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพน้ำ ตลอดจนการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน สามารถร่วมกันจัดการน้ำในชุมชนได้
2. แกนนำชุมชนสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชนได้
3. มีชุดสาธิตระบบประปาหมู่บ้าน (แท่งค้ำน้ำสแตนเลส ขนาด 2,000 ลิตร 1 ใบและถังพลาสติก ขนาด 2,000 ลิตร 1 ใบ) ณ สุขศาลาร่วมใจบ้านห้วยลอย เพื่อเป็นแบบอย่างให้ชุมชนได้เรียนรู้และสามารถพัฒนารูปแบบหรือนวัตกรรมการปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภค เพื่อการแก้ไขหรือปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภคในชุมชนในอนาคตได้
4. มีฐานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน
5. มีระบบเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน ด้วยชุดตรวจสอบโคลิฟอร์มแบคทีเรียในน้ำและน้ำแข็ง (อ 11) จำนวน 76 หลังคาเรือน

ปัญหา อุปสรรค

พื้นที่ดำเนินการ ณ สุขศาลาร่วมใจบ้านห้วยลอย หมู่ที่ ๖ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เป็นหมู่บ้านที่อยู่บนบนภูเขาสูงชัน ห่างจากตัวอำเภอบ่อเกลือประมาณ 30 กิโลเมตร ถนนลาดยางระยะประมาณ 10 กิโลเมตร ถนนลูกลังเป็นหลุมเป็นบ่อบนภูเขาชัน อีกประมาณ 20 กิโลเมตร การเดินทางและขนย้ายอุปกรณ์ค่อนข้างลำบาก

ข้อเสนอแนะ

เป็นโครงการที่เกิดประโยชน์สำหรับพื้นที่ในถิ่นทุรกันดาร ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลความเจริญมีความรู้ในการจัดหาน้ำสะอาดไว้บริโภค บริโภคในครัวเรือน พัฒนาระบบการจัดการคุณภาพน้ำ เห็นควรขยายพื้นที่ดำเนินการ

รูปประกอบกิจกรรม

รูปภาพที่ 13 กิจกรรมอบรมให้ความรู้ประชาชน เรื่องพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพที่สะอาด ระบบกรองน้ำ เพื่อใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน การกักเก็บน้ำ การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และแนวทางวิธีการหาแหล่งต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์เพื่อเพียงพอต่อคนในชุมชน โดยวิทยากรจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ่อเกลือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภูฟ้า ในวันที่ 2 พฤษภาคม 2565 ณ ศาลาประชาคมบ้านห้วยลอย หมู่ที่ 6 ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 50 คน

รูปภาพที่ 14 กิจกรรมการพัฒนาปรับปรุงระบบน้ำ เพื่อใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน การกักเก็บน้ำ การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ เพื่อเพียงพอต่อคนในชุมชนโดยคนในชุมชน

รูปภาพที่ 15 จัดทำชุดสาธิตระบบประปาหมู่บ้าน ณ สุขศาลาร่วมใจบ้านห้วยลอย

รูปภาพที่ 16 กิจกรรมอบรมสรุปผลและถอดบทเรียนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน พื้นที่โครงการปำรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดน่าน ปีงบประมาณ 2565 ในวันที่ 4 สิงหาคม 2565 ณ สุขศาลาร่วมใจบ้านห้วยลอย หมู่ที่ 6 ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 50 คน

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

พื้นที่ดำเนินงาน 1 กลุ่มน้ำ ได้แก่ กลุ่มน้ำภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

งบประมาณ 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

ระยะเวลาดำเนินการ เดือนเมษายน - มิถุนายน 2565

กิจกรรมและผลการดำเนินงาน

1. สนับสนุนการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและอาหารในชุมชน

1.1 ผลิตป้ายไวนิลประชาสัมพันธ์โครงการ จำนวน 1 ป้าย ขนาด 1.5x3 ตารางเมตร

1.2 จัดซื้อชุดตรวจโคลิฟอร์มในน้ำและน้ำแข็ง (อ.11) จำนวน 5 ชุด

1.3 จัดซื้อชุดตรวจสอบโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (SI 2) จำนวน 3 ชุด

1.4 จัดทำคู่มือให้ความรู้ จำนวน 200 ชุด

2. จัดอบรมการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและอาหารในชุมชนด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย การทำความสะอาดที่เก็บน้ำอุปโภคบริโภคในชุมชน ให้ความรู้แก่ครัวเรือน เรื่องการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพน้ำ ให้ความรู้ส่งเสริมให้ครัวเรือนชุมชน ปรับปรุงคุณภาพน้ำโดยวิธีการต้ม/กรองน้ำ

3. สำรวจแหล่งน้ำบริโภคของชุมชน พบว่า พื้นที่ตม่น้ำจากถังเก็บน้ำฝนในครัวเรือน ร้อยละ 71.38 น้ำประปาภูเขา ร้อยละ 15.98 และซื้อน้ำถังตม่น้ำ ร้อยละ 12.64

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ภาควิชาเครือข่าย เช่น อสม. แกนนำชุมชน นักเรียนแกนนำ ครู จากหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบ 4 หมู่ รวมทั้งสิ้น 200 คน

4. พัฒนาภาควิชาเครือข่าย เช่น อสม. แกนนำชุมชน นักเรียนแกนนำ ครู เป็นต้นเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน การตรวจคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย และส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำในชุมชน เป็นต้น

4.1 ป้ายไวนิลให้ความรู้พร้อมชาตั่ง ขนาด 60x160 ซม. จำนวน 5 ชุด

4.2 จัดทำคู่มือให้ความรู้ จำนวน 55 ชุด

5. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำและทำความสะอาดที่เก็บน้ำอุปโภคบริโภค

ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม ด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย พบว่า โดยภาพรวมแล้วส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน พบปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย จำนวน 131 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 79.39 และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 34 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 20.61

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม โรงเรียนวัดบ่อภาค ได้แก่ ครู จำนวน 2 คน นักเรียน จำนวน 50 คน และ ผู้ปกครอง จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 55 คน

ปัญหา/อุปสรรค

1. เนื่องจากการระบาดของโควิด-19 ทำให้การดำเนินงานโครงการล่าช้า และต้องมีการปรับเปลี่ยนการนัดอบรม เป็นจัดการสอนเป็นกลุ่มย่อย ๆ เป็นละแวกที่อสม.รับผิดชอบ
2. เนื่องจากเป็นน้ำปะปาภูเขา ไม่มีระบบกรองน้ำ จึงทำให้ไม่สะอาด และในช่วงฤดูฝน น้ำป่าไหลหลาก ทำให้น้ำป่าพัดท่อเกิดเสียหาย
3. การลดการใช้สารเคมีต้องบูรณาการทุกภาคส่วน โดยต้องมีการประชาสัมพันธ์ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
4. คริวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนในการบริโภคจะรองน้ำใส่ภาชนะไว้ตลอดเวลา ไม่ได้ทำความสะอาดที่รองน้ำฝน และไม่ทำความสะอาดภาชนะรองน้ำฝน ทำให้เกิดการปนเปื้อนได้

ข้อเสนอแนะ

1. การสนับสนุนชุดทดสอบอาหารและน้ำเพื่อใช้ในการเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง
2. พัฒนารูปแบบการจัดการน้ำบริโภคในพื้นที่ให้ดีขึ้น

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรดิตถ์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

โครงการหลัก โครงการพัฒนาระบบจัดการคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือนและชุมชน ภายใต้โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน (ลุ่มน้ำลี้) ปี 2565

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพแหล่งน้ำประปาในครัวเรือนและชุมชน
2. พัฒนาผู้นำชุมชน อสม. ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการน้ำดื่มในชุมชน

พื้นที่ดำเนินงาน 1 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำลี้ ตำบลน้ำหมัน และตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์

งบประมาณ 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

ระยะเวลาดำเนินการ เดือนมกราคม - กันยายน 2565

กิจกรรม

1. พัฒนาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน
2. ติดตามผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบจัดการน้ำบริโภคในครัวเรือนและชุมชน ภายใต้โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน (ลุ่มน้ำลี้) ปี 2565 ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน จำนวน 4 จุด ในพื้นที่ตำบลน้ำหมัน หมู่ 6, หมู่ 8, หมู่ 10 และ หมู่ 12 บ้านกัวเคียน ที่ได้รับการจัดสรรวัสดุปรับปรุงคุณภาพน้ำ ผลพบว่า หมู่บ้านจำนวน 3 หมู่ พบการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย และมีเพียง 1 หมู่ ได้แก่ น้ำประปาหมู่บ้านของบ้านทรายงาม ที่ผลการตรวจผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประชาชนในพื้นที่ตำบลน้ำหมัน จำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 6 บ้านน้ำรี หมู่ 8 บ้านน้ำตะ หมู่ 10 บ้านทรายงาม และ หมู่ 12 บ้านกัวเคียน

ผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 3 ผลการตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ดำเนินการเก็บตัวอย่างทั้งหมด 4 จุด ในพื้นที่ ต.น้ำหมัน ต.หาดลำ จ.จirim

พารามิเตอร์	หน่วย	มาตรฐาน*	น้ำประปา บ้านทรายงาม (ต้นท่อ)	น้ำประปา บ้านทรายงาม (ปลายท่อ)	น้ำประปา น้ำลี (ต้นท่อ)	น้ำประปา น้ำลี (ปลายท่อ)
pH		6.5-8.0	6.8	6.6	7.7	8.0
Chloride	mg/l	≤250	5.46	5.96	1.99	0.99
Fluoride	mg/l	≤0.7	ND	0.05	ND	ND
Nitrate	mg/l	≤50	0.18	0.15	0.15	0.12
Hardness	mg/l	≤100	69	66	54	50
Iron	mg/l	≤0.3	0.46	0.17	0.19	0.18
Coliform bacteria	MPN/100 ml	<1.1	<1.1	23	17	130
<i>E.coli</i>	MPN/100 ml	<1.1	<1.1	<1.1	11	12

* มาตรฐานเกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563

ไม่ผ่านมาตรฐานเกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563

ปัญหา/อุปสรรค :

1. ในฤดูฝน การควบคุมปริมาณและคุณภาพน้ำค่อนข้างยาก
2. ปัญหาการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรียในน้ำบริโภคของประชาชน เป็นความเสี่ยงต่อสุขภาพผู้ใช้น้ำ

ข้อเสนอแนะ :

1. ควรมีการสุ่มเฝ้าระวังติดตามคุณภาพน้ำ ณ จุดน้ำดื่มอย่างต่อเนื่อง เพื่อวางมาตรการแก้ไขปัญหา

รูปประกอบกิจกรรม

รูปภาพที่ 17 การจัดสรรวัสดุปรับปรุงคุณภาพน้ำ ในพื้นที่ 4 หมู่ ได้แก่ ตำบลน้ำหมัน หมู่ 6, หมู่ 8, หมู่ 10 และ หมู่ 12 บ้านกัวเคียน

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผนงานที่ 1 แผนงานพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

พื้นที่ดำเนินงาน 1 กลุ่มน้ำ ได้แก่ กลุ่มน้ำหมัน ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

งบประมาณ 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

ระยะเวลาดำเนินการ เดือนตุลาคม 2564 - กันยายน 2565

โครงการหลัก : ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง

กิจกรรม

1. การจัดบริการเชิงรุกด้านสาธารณสุขในหมู่บ้าน พื้นที่ ต.กกสะทอน อ.ด่านซ้าย จ.เลย หมู่บ้านละ 1 วัน/เดือน จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน รวม 3 ครั้ง
ประชาชนได้รับบริการทางสาธารณสุขที่ทั่วถึง ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปรับบริการที่โรงพยาบาล และได้ทราบปัญหาด้านสาธารณสุขที่ชัดเจน
2. การพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน - ประชุม อสม.(นักจัดการสุขภาพ) จำนวน 12 หมู่บ้าน ต.กกสะทอน อ.ด่านซ้าย จ.เลย ได้แก่ ม.1 น้ำหมัน, ม.2 น้ำเย็น, ม.3 นาหว้าน้อย, ม.4 หมากแข้ง, ม.5 ห้วยมุ่น, ม. 6 ตูบค้อ, ม.7 กกจาน, ม.8 ห้วยมุ่น, ม.9 แก่งครก, ม.10 ห้วยนา, ม.11 หมันขาว, ม.12 ตูบค้อ รวม 172 คน
ติดตามการดำเนินงานสาธารณสุขภายในหมู่บ้าน และรับฟังปัญหาอุปสรรค เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนางานต่อไป

โครงการหลัก : โครงการพัฒนาระบบจัดการคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือนและชุมชน

กิจกรรม

1. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบภาคสนาม อ.11 ในครัวเรือน ชุมชน โรงเรียน จำนวน 360 ชวด
2. ประชุมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาศักยภาพผู้ดูแลระบบผลิตน้ำบริโภค ในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน และพื้นที่โครงการในพระราชดำริ จำนวน 37 คน

โครงการหลัก : โครงการเฝ้าระวังและลดผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกร

กิจกรรม

1. สํารวจและเจาะเลือดตรวจหาสารโคลินเอสเตอเรสในกลุ่มเกษตรกร ด้วยกระดาษทดสอบสารโคลินเอสเตอเรส จำนวน 400 คน

ปัญหาอุปสรรค

1. มีสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด 19 ในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่มีภาระงานมากเพิ่มขึ้น ตารางการปฏิบัติงานต้องเลื่อนออกไป (ดำเนินการได้บางส่วน)

รูปประกอบกิจกรรม

รูปภาพที่ 18 สำรวจและเจาะเลือดตรวจหาสารโคตินเอสเตอเรสในกลุ่มเกษตรกร

รูปภาพที่ 19 ประชุมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาศักยภาพผู้ดูแลระบบผลิตน้ำบริโภค

รูปภาพที่ 20 เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบภาคสนาม อ.11 ในครัวเรือน ชุมชน โรงเรียน

สรุปข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน (ภาพรวม)

1. สถานการณ์ระบาดของโรคโควิด 19 ในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่มีภาระงานมากเพิ่มขึ้น เป็นข้อจำกัดการปฏิบัติงาน เช่น การจัดอบรม ต้องเลื่อนแผนออกไป และใช้เวลาเตรียมการค่อนข้างนาน
2. พื้นที่เป้าหมายดำเนินการเป็นหมู่บ้านที่อยู่บนภูเขาสูงชัน เข้าถึงได้ยาก การคมนาคมเป็นถนนลูกรัง และห่างจากตัวอำเภอมาก การเดินทางและขนย้ายอุปกรณ์ค่อนข้างลำบาก
3. เนื่องจากพื้นที่ทุรกันดารใช้น้ำดิบเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น น้ำประปาภูเขา ไม่มีระบบกรองน้ำ จึงทำให้น้ำอุปโภคบริโภคไม่สะอาด และในช่วงฤดูฝน น้ำป่าไหลหลาก ทำให้น้ำป่าพัดท่อก่อเกิดเสียหาย
4. การลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นงานท้าทายมาก ต้องบูรณาการทุกภาคส่วน โดยต้องมีการประชาสัมพันธ์ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
5. ครุว์เรือนที่ใช้ทำฝนในการบริโภคจะรองน้ำใส่ภาชนะตลอดเวลา จึงไม่ได้ทำความสะอาดที่รองและภาชนะใส่น้ำฝน ทำให้เกิดการปนเปื้อนได้
6. ในฤดูฝน การควบคุมปริมาณและคุณภาพน้ำค่อนข้างยาก
7. งบประมาณในการดำเนินกิจกรรมค่อนข้างจำกัด จึงไม่สามารถพัฒนาได้ครอบคลุมทั้งระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. การสนับสนุนชุดทดสอบอาหารและน้ำภาคสนามเป็นมาตรการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการเฝ้าระวังความเสี่ยงอย่างง่ายโดยภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง
2. ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการน้ำบริโภคในพื้นที่ให้ดีขึ้น
3. ควรมีการติดตามเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ ณ จุดน้ำดื่มอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบสถานการณ์ ความเสี่ยงสำหรับวางแผนการแก้ไข และพัฒนางานให้ดีขึ้น
4. ควรมีการจัดกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรและพฤติกรรมบริโภคที่ปลอดภัยเป็นกลุ่มตัวอย่างทางสุขภาพได้

โอกาสในการพัฒนาต่อไป

1. การกำหนดทิศทาง แนวทาง และความต้องการของชุมชน ในการดำเนินการโครงการในปี 2566 โดยจัดประชุมประชาคมแต่ละหมู่บ้านเพื่อหาความต้องการของคนในชุมชน เพื่อนำมาจัดเรียงลำดับความสำคัญ
2. เป็นโครงการที่เกิดประโยชน์สำหรับพื้นที่ในถิ่นทุรกันดาร ส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ในการจัดหาน้ำสะอาดไว้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน พัฒนาระบบการจัดการคุณภาพน้ำ เห็นควรขยายพื้นที่ดำเนินการ ขับเคลื่อนประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 6) ภายในปี 2573

คณะผู้จัดทำ

นางสาวพรเพชร ศักดิ์ศิริชัยศิลป์
 นางสาวนริศา ธนนา
 นายคัซทร กองกุล
 นายพรหมชัย ถนอม
 นางสาวสุพรรณษา มโน
 นายภูริภัทร์ ธีระลักษณ์
 นายธีรพงษ์ อินตะเนตร
 นายธีรชัย พัฒนพงษ์ธรรม
 นางสาววิไลลักษณ์ กองสุข
 นายฐากร ชติยศ
 นายสันติ ศิริพันธ์
 นายกำหนด มีจักร
 นางนัญญาภรณ์ แก้วป้องปก
 นางสาวผการัตน์ เลิศจันทร์
 นางสาวสุพัตรา อินมี
 นายลือฤทธิ์ ป้องศิริ

สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่
 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่แฮใต้
 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านชีแบร
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย
 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่ฟ้าหลวง
 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเล่าลือ
 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเล่าลือ
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน
 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ่อเกลือ
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก
 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่อภาค
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรดิตถ์
 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอท่าปลา
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย